

SİGORTA ŞİRKETLERİNE VERİLEN İBRANAMELERİN KAPSAMI VE GEÇERLİĞİ

YARGITAY KARARLARI

Sigorta şirketlerinin düzenleyip imzalattıkları “geniş kapsamlı” ibranameler, yalnızca sigorta güvencesi ile sınırlı olarak geçerli olup, zarar görenin, işleten ve sürücüden zararın kalan bölümünü isteme hakkını ortadan kaldırmaz.

Uygulamada sigorta şirketlerinin aldıkları geniş kapsamlı ibranamelerin amacı sigorta şirketini ibradır. Bu nedenle sigortacının ödediği miktar ile sigorta güvencesi altına alınan zarar kalemleri sınırlıdır. Sigorta ibranamesinde motorlu araç sürücüsünün veya işletenin tüm borçlarının ibra edilmiş olduğu şeklindeki sözlerin üçüncü kişiler için etkili olmadığı gibi, değer kaybı, işten kalma ve manevi tazminatlar da sigorta teminatı içinde olmadığından, bunlara ilişkin verilen ibranın sigorta şirketinin sorumluluğu kapsamına etkisi bulunmamaktadır.

(4.HD. 06.05.1985, 202-1846)

Sigortadan para alırken ibraname veren davacının, zararın kalan bölümünü işletenden ve sürücüden isteme hakkı vardır. Tüm sorumluları ibra ettiği düşüncesi yanlıştır.

Davacı, sigortadan aldığı bedel karşılığı verdiği ibranamede, gerek sigorta şirketini gerekse araç sahibini ve sürücüyü ibra ettiğini açıklamıştır. Mahkeme bu ibra karşılığı davanın reddine karar vermiştir.

Davacının ibra ile gerçek amacı, sigorta şirketini ibra etmek olduğundan, sigorta haddine kadar para alırken verdiği ibra ile zararın geri kalan bölümünden vazgeçtiğini sigorta şirketine karşı açıklaması düşünülmemeyeceği gibi, bu yolda irade açıkladığı da kabul edilemez. Bu nedenle davacı, sigorta haddi dışında kalan zararlarını davalı işletenden istemekte haklıdır. O halde tüm deliller toplanarak karar verilmesi gerekirken ibranameye dayanılarak davanın reddi yanlıştır.

(4.HD. 06.11.1989, 9496-8440)

Sigortadan alınan paranın yetersiz olup olmadığının, maddi zararın miktarı, niteliği, kusur oranlarına göre bilirkişi incelemesi yaptırılarak belirlenmesi gerekirken, ibranameye dayanılarak reddedilmesi doğru değildir.

Davacı, sigorta şirketinden bir miktar para alarak davalının poliçeden doğan sorumluluğunu ibra etmişse de, daha sonra açtığı davada, kazadan doğan maddi zararının fazla olduğunu ileri sürerek bunun tazminini istemiştir. Mahkeme, davacının delilleri toplanarak kazadan dolayı uğradığı maddi zararın miktarı, niteliği ve kusur oranlarına göre ibraname karşılığı alınan bedelin KTK.’nun 111/2.maddesi uyarınca yetersiz veya fahiş olup olmadığının bilirkişi incelemesi de yaptırılarak belirlenmesi gerekirken, geçerliği araştırılmadan ibranameye dayalı olarak davacının maddi tazminat isteminin reddi doğru görülmemiş, kararın bu nedenle davacı yararına bozulması gerekmiştir.

(11.HD. 02.10.2003, 2275-8707)

Sigorta şirketinin ödediği miktar ile ödenmesi gereken gerçek miktar arasında aşırı bir fark bulunup bulunmadığının, ödeme tarihindeki verilere göre belirlenmesi gerekir.

BK.nun 113 üncü maddesine göre, ödeme ile borç düşer. Bu durumda, davalı sigorta şirketinin “ödeme yaptığı tarihe göre” davacıların yoksun kaldığı destek miktarı belirlenerek ödenen miktar ile ödenmesi gereken miktar arasında aşırı bir fark tespit edildiği takdirde, KTK.’nun 111/2.maddesine gereğince ibranamenin geçerliğinin değerlendirilmesi gerekir iken, rapor tarihindeki asgari ücretin hesaplama esas alınması doğru görülmemiştir.

(11.HD.05.11.2002, 10293-10022)

Trafik Kanunu'nun 111.maddesi dikkate alınmadan, davalı tarafça sunulan tarihsiz ve miktarı belirsiz ibraname başlıklı belgeye dayanılarak davanın reddedilmiş olması yasaya aykırıdır.

Dava, trafik kazası nedeniyle uğranılan zararın ödetilmesi istemine ilişkindir. Mahkemece, davalı tarafın dayandığı tarihsiz ve ödeme miktarı belirsiz "ibraname" başlıklı belgeye dayanılarak dava reddedilmiştir. Oysa, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun sorumluluğa ilişkin anlaşmalar başlıklı 111.maddesine göre, kanunda öngörülen hukuki sorumluluğu kaldıran veya daraltan anlaşmalar geçersizdir ve tazminat miktarına ilişkin olup da yetersiz veya fahiş olduğu "açıkça belli olan" anlaşmalar veya uzlaşmalar, yapıldıkları tarihten başlayarak "iki yıl içinde" iptal edilebilir. Mahkemenin bu yasa hükmünü gözeterek davada dayanılan belgeyi değerlendirip bir karar vermesi gerekirken yazılı gerekçe ile davayı reddetmesi yasaya aykırı olup bozmayı gerektirmiştir.

(4.HD. 27.11.1997, 6762-11208)

Sigorta şirketine verilen ibranamedeki irade açıklaması, hem sigortacı hem de tazminat borçlusu yönünden ancak sigorta kapsamı ile sınırlı olmak üzere sonuç doğurur.

Sigorta haddini aşan tutar için ise, herhangi hukuksal bir sonuç doğurması söz konusu olamaz. Zira, ibra iradesi yöneltilmiş olan sigorta şirketi, tazminat alacaklısı davacıya karşı poliçede yazılı miktardan daha fazla ödeme borcu altında olmadığından, fazlaya ilişkin ibra gereksiz bir işlemdir. Davacının gerçek amacı, sigorta şirketini ibra etmek olduğundan, sigorta haddine kadar para alırken verdiği ibraname ile zararın geri kalan bölümünden vazgeçtiği sonucu çıkarılamaz. Bu nedenle, sigorta haddi dışında kalan zararını, zarar verenlerden isteyebilir. Yani, trafik sigortacısının ödediği kısmı aşan zararını, zarar verenlerden istemesi mümkündür.

(11.HD. 18.03.2002, E.2001/10132 K. 2002/2467)

Tazminat miktarına ilişkin olup da yetersiz ve fahiş olduğu açıkça belli olan anlaşmalar veya uzlaşmalar, yapıldıkları tarihten itibaren iki yıl içinde iptal edilebilirler. Bunun için ayrıca iptal davası açılmasına gerek bulunmayıp, dava sırasında bu hususta irade açıklaması yeterlidir.

Dava, yolcu olan sigortalının trafik kazası sonucu meydana gelen yaralanma nedeniyle tedavi giderlerinin aracın sürücüsü ve zorunlu mali sorumluluk sigortacısından rücu tazmini istemine ilişkin olup, mahkemece, davalı sigorta şirketi ibra edildiğinden sigorta hakkında açılan davanın reddine karar verilmiştir. Davacı vekili, ibranamenin sigortalısı tarafından verilmediği gibi, miktar itibarıyla de tedavi giderleri ile arasında aşırı oransızlık bulunduğunu ileri sürmüştür. 06.03.2002 tarihli ibranamede sigortalı vekilinin kaza sonucu aracın hasarlanması nedeniyle uğradığı zarara karşılık 893.000.000 TL. olarak davalı sigortayı ibra ettiği anlaşılmaktadır. Şu halde uyuşmazlığın çözümü öncelikle savunmada bahsedilen ibranın KTK 111.maddesi uyarınca geçerli olup olmadığının açıklığa kavuşturulması ile mümkün olacaktır. Anılan düzenlemeye göre, bu kanunda öngörülen hukuki sorumluluğu kaldıran veya daraltan anlaşmalar geçersizdir.

Tazminat miktarına ilişkin olup da yetersiz ve fahiş olduğu açıkça belli olan anlaşmalar veya uzlaşmalar, yapıldıkları tarihten itibaren iki yıl içinde iptal edilebilirler. Yasanın bu hükmünden yararlanmak için ibra belgesinin iptalinin açıkça ve ayrıca istenmesine gerek olmayıp, dava sırasında bu husus ileri sürülebileceği gibi, yapıldığı tarihten itibaren iki yıl içinde hükümlerinin kabul edilmediğine ilişkin bir irade açıklaması da yeterlidir. Bu durumda, mahkemece, yukarıda yapılan açıklamalar doğrultusunda, 2918 sayılı KTK'nun 111.maddesi açısından ibranamenin değerlendirilerek sonucuna göre karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiş, kararın bozulması gerekmiştir.

(11.HD.25.05.2006, E. 2005/5859 K.2006/6225)

Sigorta şirketince ödenen miktarın yetersiz olduğu saptanmışsa, ibranamenin iptali için ayrıca dava açılmasına gerek bulunmayıp, ödenen miktar düşüldükten sonra bakiyesine hükmedilmelidir.

Dava, ölümlü trafik kazası sonucunda yoksun kalınan destekten yoksun kalma tazminatı istemine ilişkindir. 09.05.2003 tarihli ibraname ile davacı vasisinin vekili, kaza sonucu ölen Züleyha'nın mirasçısı olarak 3.550.000.000 TL'yı davalı sigorta şirketinden tahsil ettiğini ve davalıyı ibra ettiğini bildirmiştir. Ancak, daha sonra huzurdaki dava açılarak bakiye destekten yoksunluk tazminatı istenmiştir. Davalı sigorta şirketi tarafından düzenlenen ve kaza tarihini de kapsayan Zorunlu Mali Sorumluluk poliçesinde kişi başına ölüm halinde ödenecek tazminat 15 milyar lira olarak gösterilmiştir.

Karayolları Trafik Kanunu'nun 111.maddesine göre, bu kanunda öngörülen hukuki sorumluluğu kaldıran veya daraltan anlaşmalar geçersizdir. Tazminat miktarına ilişkin olup da yetersiz ve fâhiş olduğu açıkça belli olan anlaşmalar veya uzlaşmalar, yapıldıkları tarihten itibaren iki yıl içinde iptal edilebilirler. Yasanın bu hükmünden yararlanmak için ibra belgesinin iptalinin açıkça ve ayrıca istenmesine gerek olmayıp, dava sırasında bu husus ileri sürülebileceği gibi, yapıldığı tarihten itibaren iki yıl içinde hükümlerinin kabul edilmediğine ilişkin bir irade açıklaması da yeterlidir.

O halde bu durum karşısında mahkemece yapılacak iş, bilirkişi raporuyla davacının annesi yönünden hak ettiği bakiye tazminat miktarı yapılan ödeme düşüldükten sonra 5.455.779.475 TL. olarak belirlendiğinden, KTK'nun 111.maddesi hükmü de göz önüne alınarak, ibranamede belirtilen miktarın yetersiz olup olmadığı saptanıp sonucuna göre karar vermektен ibaret olup, yazılı şekilde davacıya annesi yönünden tazminat ödenip ibraname alındığı gerekçesiyle davanın bu yönden reddedilmesi bozmayı gerektirmiştir.

(11.HD. 12.06.2006, E. 2005/6740 K.2006/6708)

İBRANAMELER HAKKINDA
HAZİNE MÜSTEŞARLIĞI SİGORTACILIK GENEL MÜDÜRLÜĞÜ'NÜN
SİGORTA ŞİRKETLERİNE UYARI YAZISI

Müsteşarlığımıza ulaşan şikayetlerden, sigorta şirketlerinin sigortalılara veya lehdarlara sigorta sözleşmelerine dayalı olarak yaptıkları tazminat ödemelerinde tazminat ödemeden ibraname imzalattıkları veya ibraname imzalanmadığı gerekçesiyle tazminat ödemelerini geciktirdikleri anlaşılmaktadır. Sigortacılık sektöründe yaygın olarak görülen bu yanlış uygulamanın ve bu hususta doğan şikayetlerin tekerrürüne mahal vermemek açısından aşağıda belirtilen hususlara azami dikkat gösterilmesi gerekmektedir.

Bilindiği üzere ibraname, borçlunun borcunu ifa ettiğine ve alacaklıya karşı artık herhangi bir yükümlülüğünün bulunmadığına dair bir belgedir. Bu nedenle, alacaklı taraf olan sigortalı ya da lehdar, tazminat almadan ibranameyi imzalamaları halinde, kendilerine henüz ifa edilmemiş olan bir borç için, borç kendilerine ifa edilmiş gibi kabul edilmektedir. Böylece, sigortalı veya lehdar ibranameyi imzaladığında söz konusu olan alacak için herhangi bir talepte bulunamayacaktır.

Bu nedenle, sigorta şirketlerinin sigortalıya veya lehdara ödeme yapmadan önce ibraname imzalatmaması ve ibraname imzalanmadığı gerekçesiyle de ödemelerin geciktirilmemesi hususunun üyeniz şirketlere duyurulmasını rica ederim.

Serap Oğuz GÖNÜLAL
Genel Müdür V.